

# ยาต้านไวรัสชนิดรับประทาน

## คำนำ

ยาต้านไวรัสเป็นกลุ่มยาที่ใช้สำหรับรักษาการติดเชื้อไวรัสโดยเฉพาะ เช่น ใช้หัดใหญ่ การติดเชื้อไวรัสเริม ไวรัสตับอักเสบบ และไวรัสภูมิคุ้มกันบกพร่องของมนุษย์ (HIV) (ซึ่งจะอธิบายไว้ในบทความแยกต่างหาก) ยาปฏิชีวนะไม่สามารถใช้ได้กับการติดเชื้อไวรัส ยาต้านไวรัสจะถูกนำมาใช้แทนยาต้านไวรัสเฉพาะทาง ยาต้านไวรัสจะไม่ทำลายจุลินทรีย์ก่อโรคกลุ่มเป้าหมาย แต่จะทำการยับยั้งการแพร่พันธุ์ด้วยการยับยั้งเอนไซม์ของไวรัส

ยาต้านไวรัสช่วยหยุดการติดเชื้อไม่ให้แย่ง และลดโอกาสการกลับไปติดเชื้อซ้ำ บางครั้งมีการใช้ยาเพื่อป้องกันผู้ที่มีภาวะระบบภูมิคุ้มกันบกพร่องจากการติดเชื้อ อย่างไรก็ตาม การฉีดวัคซีนอาจเป็นทางเลือกในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสบางชนิดที่ดี และปลอดภัยกว่า เช่น ใช้หัดใหญ่ตามฤดูกาล และไวรัสตับอักเสบบ นี่เป็นตัวอย่างทั่วไปของการติดเชื้อไวรัส:-

### 1. ใช้หัดใหญ่:

ใช้หัดใหญ่ คือ การติดเชื้อไวรัสที่โจมตีระบบทางเดินหายใจ รวมทั้งจมูก คอ และปอด ใช้หัดใหญ่ และภาวะแทรกซ้อนอาจมีความร้ายแรง ผู้ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคแทรกซ้อนจากใช้หัดใหญ่ ได้แก่ เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ สตรีมีครรภ์ ผู้ที่มีระบบภูมิคุ้มกันบกพร่อง หรือเจ็บป่วยเรื้อรัง

### 2. การติดเชื้อไวรัสเริม:

การติดเชื้อไวรัสเริมมักเกิดจากเชื้อไวรัสเริม และไวรัสวาริเซลลาซอสเตอร์ (varicella-zoster virus) - โรคสุกใสซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่าทำให้เกิดเริม หรือโรคเริมที่อวัยวะเพศ และอีสุกอีใส หรือโรคสุกใสตามลำดับ

### 3. ไวรัสตับอักเสบบ:

ไวรัสตับอักเสบบชนิดที่พบบ่อยที่สุด ได้แก่ ไวรัสตับอักเสบบี (B) และซี (C) ซึ่งเกิดจากไวรัสตับอักเสบบี (A) บี (B) และซี (C) ตามลำดับ ไวรัสตับอักเสบบี (A) ติดต่อได้จากอาหาร และน้ำที่ปนเปื้อน ในขณะที่ไวรัสตับอักเสบบี (B) และซี (C) ติดต่อทางเลือด หรือของเหลวในร่างกาย

## การรักษา

การติดเชื้อไวรัสอาจทำให้เกิดความเจ็บป่วยได้แตกต่างกันไปตั้งแต่โรคเล็กน้อย เช่น โรคหัดไปจนถึงโรคที่รุนแรง เช่น ภาวะป่วยขั้นสุดท้ายของการติดเชื้อไวรัสเอชไอวี [acquired immunodeficiency syndrome (AIDS)] โดยส่วนใหญ่แล้ว บุคคลจะได้รับการวินิจฉัยว่าติดเชื้อไวรัสแต่ไม่มีการระบุข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของไวรัสเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดโรค โดยปกติแล้ว อาการจะไม่รุนแรง

และสามารถฟื้นตัวได้โดยไม่ต้องทำการรักษาใด ๆ โดยเฉพาะในผู้ที่มีภูมิคุ้มกันเป็นปกติ ตัวอย่างเช่น โรคหัด โรคกระเพาะ และลำไส้อักเสบจากไวรัสที่เกิดจากการติดเชื้อโรตาไวรัส (Rotavirus)

ยาต้านไวรัสชนิดรับประทานมีหลายประเภทสำหรับการติดเชื้อไวรัสที่เฉพาะเจาะจงโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง ยารักษาภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะทั้งหมดเป็นยาที่ต้องสั่งจ่ายจากแพทย์เท่านั้น และควรใช้ภายใต้คำแนะนำ และคำสั่งของแพทย์อย่างเคร่งครัด

### 1. ไข้หวัดใหญ่:

โอเซลตามิเวียร์ (Oseltamivir) (สารยับยั้งเอนไซม์นิวรามินิเดส (neuraminidase) ช่วยลดการแพร่พันธุ์ของไวรัสไข้หวัดใหญ่เอ (A) และบี (B) ได้ด้วยการยับยั้งเอนไซม์นิวรามินิเดสที่ของไวรัส มีการระบุให้ใช้ภายใน 48 ชั่วโมงสำหรับอาการไข้หวัดใหญ่ที่มีอาการเป็นครั้งแรก สำหรับผู้ที่มีสุขภาพดี อาการอาจมีระยะเวลาลดลง 1-1.5 วัน

มีการระบุให้ใช้โอเซลตามิเวียร์ (Oseltamivir) สำหรับการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่หลังการติดเชื้อเมื่อไข้หวัดใหญ่มีการแพร่กระจายไปในชุมชน นอกจากนี้ยังระบุให้ใช้ในสถานการณ์พิเศษ (เช่น เมื่อการฉีดวัคซีนไม่ครอบคลุมสายพันธุ์ของเชื้อ) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไข้หวัดใหญ่

### 2. การติดเชื้อไวรัสเริ่ม:

การติดเชื้อรุนแรง การติดเชื้อเริ่มในทารกแรกเกิด หรือการติดเชื้อในผู้ที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องต้องได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสแบบการติดเชื้อทั่วร่างกาย การติดเชื้อเริ่มที่อวัยวะเพศแบบปฐมภูมิ หรือกำเริบก็ได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสชนิดรับประทาน ควรเริ่มการรักษาการติดเชื้อเริ่มโดยเร็วที่สุด และโดยปกติจะเริ่มภายในสองสามวันแรกของการติดเชื้อ

โรคอีสุกอีใสในเด็กซึ่งมีสุขภาพดีที่มีอายุระหว่าง 1 เดือนถึง 12 ปี มักไม่รุนแรง และมักไม่จำเป็นต้องได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัส อย่างไรก็ตามในวัยรุ่น และผู้ใหญ่จะรุนแรงกว่าในเด็ก การรักษาด้วยยาต้านไวรัสจะเริ่มภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากเริ่มมีผื่นแดง ระยะเวลา และความรุนแรงของอาการอาจลดลงในผู้ใหญ่ และวัยรุ่นที่มีสุขภาพดี โดยทั่วไปจะแนะนำให้ใช้การรักษาด้วยยาต้านไวรัสในผู้ป่วยที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง และผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นพิเศษ (เช่น เนื่องจากโรคหัวใจ และหลอดเลือด หรือระบบทางเดินหายใจรุนแรง หรือโรคผิวหนังเรื้อรัง)

ในโรคเริมงูสวัด (งูสวัด) ยาต้านไวรัสแบบการติดเชื้อทั่วร่างกายสามารถลดความรุนแรง และระยะเวลาของความเจ็บปวด ภาวะแทรกซ้อน และการหลังของไวรัสได้ ควรเริ่มการรักษาด้วยยาต้านไวรัสภายใน 72 ชั่วโมงหลังเริ่มมีผื่นแดง และมักจะใช้อย่างต่อเนื่องประมาณ 7 - 10 วัน

ตัวอย่างที่ใช้ในการรักษาการติดเชื้อไวรัสข้างต้น ได้แก่ อะไซโคลเวียร์ (aciclovir) และ แฟมไซโคลเวียร์ (famciclovir) (หรือยาชนิด nucleoside analogues of guanine)

### 3. ไวรัสตับอักเสบ:

ควรได้รับการเริ่มรักษาโรคไวรัสตับอักเสบโดยผู้เชี่ยวชาญ การจัดการกับไวรัสตับอักเสบเฉียบพลันที่ไม่ซับซ้อน คือ อาการส่วนใหญ่ ไวรัสตับอักเสบบี (B) และไวรัสตับอักเสบซี (C) เป็นสาเหตุสำคัญของโรคตับอักเสบเรื้อรัง

สำหรับโรคไวรัสตับอักเสบบี (B) เรื้อรัง ทางเลือกในการรักษาเบื้องต้น ได้แก่ เอนเทคาเวียร์ (entecavir) (สารยับยั้ง nucleoside reverse transcriptase inhibitor (NRTI)) หรือทีโนโฟเวียร์ (tenofovir) (สารยับยั้ง nucleotide reverse transcriptase inhibitor (NtRTI)) ยาอื่น ๆ ที่ใช้ในการรักษาโรคตับอักเสบบี (B) เรื้อรัง ได้แก่ อเดโฟเวียร์ (adefovir) (NtRTI) ลามิวูดีน (lamivudine) (NRTI) หรือ ทีบิวูดีน (telbivudine) (นิวคลีโอไซด์อะนาล็อกของไทมิดีน (thymidine) ที่มีฤทธิ์ต่อต้านกิจกรรมของไวรัสตับอักเสบบีโดยเฉพาะ)

สำหรับการรักษาโรคตับอักเสบซี (C) เรื้อรังมักใช้ยาหลายชนิดร่วมกัน การใช้ไรบาเวียร์ (ribavirin) (นิวคลีโอไซด์อะนาล็อก) และเพกอินเตอร์เฟอรอน อัลฟา (peginterferon alfa) (ยากระตุ้นภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ในรูปแบบฉีดเท่านั้น) หรือร่วมกับโบเซพรีเวียร์ (boceprevir) หรือเทลาพรีเวียร์ (telaprevir) (สารยับยั้งโปรตีเอส (protease inhibitors) ซึ่งยับยั้งการแพร่พันธุ์ของส่วนประกอบของกรรมพันธุ์ทั้งหมดของไวรัสตับอักเสบซี 1 แต่มีประสิทธิภาพน้อยกว่า ส่วนประกอบของกรรมพันธุ์อื่น ๆ ของไวรัส) ร่วมกัน

ก่อนเริ่มการรักษาด้วยยาต้านไวรัสที่ออกฤทธิ์โดยตรง (เช่น ดาคลาทาสเวียร์ (daclatasvir) เลดีพาสเวียร์ (ledipasvir) โซฟอสบูเวียร์ (sofosbuvir) โบเซพรีเวียร์ (boceprevir) อะซุนาเพรเวียร์ (asunaprevir) ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบซี (C) เรื้อรังควรได้รับการตรวจคัดกรองว่ามีไวรัสตับอักเสบบี (B) ร่วมด้วยหรือไม่ เนื่องจากมีความเสี่ยงต่อการเปิดใช้งานไวรัสตับอักเสบบี (HBV) อีกครั้งในการรักษาด้วยยาต้านไวรัสที่ออกฤทธิ์โดยตรง กรณีของภาวะของผู้ป่วยที่ตรวจพบระดับ HBV DNA ในเลือดเพิ่มขึ้นอีกครั้งซึ่งเสียชีวิตในบางรายได้รับรายงานในระหว่างหรือหลังการรักษาด้วยยาต้านไวรัสที่ออกฤทธิ์โดยตรง ผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี (B) และซี (C) มีความเสี่ยงต่อภาวะของผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี (B) ตรวจพบระดับ HBV DNA ในเลือดเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ผู้ป่วยจะได้รับการตรวจสอบอาการอย่างใกล้ชิด

### ผลข้างเคียง และข้อควรระวังทั่วไป

| ประเภทของยาต้านไวรัส                   | ผลข้างเคียงที่พบบ่อย                                                                                                                                                       | ข้อควรระวัง                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. สารยับยั้ง Neuraminidase inhibitor  | <ul style="list-style-type: none"><li>◆ คลื่นไส้ และอาเจียน</li><li>◆ ปวดท้อง</li><li>◆ หลอดลมอักเสบ</li><li>◆ นอนไม่หลับ</li><li>◆ อาการเวียนศีรษะแบบรู้สึกหมุน</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>◆ ลดปริมาณยาในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่อง และไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่องอย่างรุนแรง</li></ul>                               |
| 2. ยานิวคลีโอไซด์ analogues of guanine | <ul style="list-style-type: none"><li>◆ การเปลี่ยนแปลงทางโลหิตวิทยา</li><li>◆ ผื่นแดง</li><li>◆ มีไข้</li><li>◆ ปวดศีรษะ</li><li>◆ ส่งผลต่อระบบทางเดินอาหาร (GI)</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>◆ ลดปริมาณยาในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่อง</li><li>◆ ควรหลีกเลี่ยงในผู้ป่วยที่มีภาวะตับบกพร่องอย่างรุนแรง หรือตับแข็งระยะสุดท้าย</li></ul> |

|                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3. นิวคลีโอไซด์อะนาล็อก<br>ของไทมิดีน<br>(Nucleoside<br>analogue of<br>thymidine) | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ไอ</li> <li>◆ เวียนศีรษะ</li> <li>◆ เหนื่อยล้า</li> <li>◆ ส่งผลต่อระบบทางเดินอาหาร (GI)</li> <li>◆ ผื่นแดง</li> </ul>                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ควรใช้ด้วยความระมัดระวังในผู้ป่วยโรคตับแข็ง ภาวะตับโต หรือปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ของโรคตับ</li> <li>◆ ลดปริมาณยาในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่อง</li> </ul>                                                                                                                                                                                             |
| 4. สารยับยั้ง<br>Nucleoside<br>reverse<br>transcriptase<br>inhibitors (NRTI)      | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ปวดศีรษะ</li> <li>◆ เหนื่อยล้า</li> <li>◆ เวียนศีรษะ</li> <li>◆ คลื่นไส้</li> <li>◆ ท้องเสีย</li> <li>◆ อาการอาหารไม่ย่อย</li> <li>◆ นอนไม่หลับ</li> <li>◆ อาเจียน</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ควรใช้ด้วยความระมัดระวังกับผู้ป่วยที่เป็นโรคตับ หรือปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ สำหรับโรคตับ</li> <li>◆ ควรติดตามการทำงานของตับอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ทำการรักษา และหลังจากหยุดการรักษาเป็นเวลาหลายเดือน</li> <li>◆ ลดปริมาณยาในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่อง</li> </ul>                                                                                     |
| 5. สารยับยั้ง<br>Nucleotide reverse<br>transcriptase<br>inhibitor (NtRTI)         | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ รู้สึกไม่สบายในระบบทางเดินอาหาร (GI) เช่น เบื่ออาหาร ปวดท้อง และแน่นท้อง</li> <li>◆ ภาวะอ่อนแรง</li> <li>◆ เวียนศีรษะ</li> <li>◆ เหนื่อยล้า</li> <li>◆ ปวดศีรษะ</li> </ul>    | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ ควรใช้ด้วยความระมัดระวังกับผู้ป่วยที่เป็นโรคตับ หรือปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ สำหรับโรคตับ</li> <li>◆ ควรติดตามการทำงานของตับอย่างใกล้ชิดในผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี (B)</li> <li>◆ ควรติดตามการทำงานของไตทุก 3 เดือน</li> <li>◆ ลดปริมาณยาในผู้ป่วยที่มีภาวะไตบกพร่อง และในผู้ที่ได้รับยาชนิดอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการทำงานของไต</li> </ul> |
| 6. สารยับยั้งโปรตีเอส<br>(Protease<br>inhibitors)                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ โรคโลหิตจาง</li> <li>◆ เหนื่อยล้า</li> <li>◆ ปวดศีรษะ</li> <li>◆ คลื่นไส้</li> <li>◆ การรับรสชาติถูกรบกวน</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>◆ มีข้อห้ามในผู้ป่วยโรคตับอักเสบที่มีการทำลายเซลล์ หรือเนื้อเยื่อ (auto-immune hepatitis)</li> <li>◆ จำเป็นต้องมีการประเมินและทำการรักษาการติดเชื้ออย่างทันเวลา</li> </ul>                                                                                                                                                                      |

## คำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ยาต้านไวรัส

- ◆ ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์เกี่ยวกับการใช้ยาของคุณ อย่าหยุดหรือเปลี่ยนวิธีการรับประทานด้วยตัวเอง
- ◆ สร้างภูมิคุ้มกันในร่างกายให้ดีเพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสด้วยการรับประทานอาหารที่มีความสมดุล ออกกำลังกายเป็นประจำ และพักผ่อนให้เพียงพอ ลดความเครียด และหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่
- ◆ เนื่องจาก การติดเชื้อไวรัสบางชนิดสามารถติดต่อได้ จึงควรหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับผู้ที่ภูมิคุ้มกันอ่อนแอ เช่น ทารก เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ และสตรีมีครรภ์เมื่อคุณป่วย

## การสื่อสารกับแพทย์ของคุณ

- ◆ ขอคำแนะนำจากแพทย์เพื่อรับการรักษาที่ดีที่สุด แพทย์ของคุณจะส่งจ่ายยาที่เหมาะสมที่สุดให้คุณหลังจากพิจารณาอาการของคุณ และการตอบสนองต่อยาแล้ว

- ◆ คุณอาจได้รับยาแก้ปวดชนิดรับประทานมากกว่าหนึ่งชนิดเพื่อรักษาการติดเชื้อ โปรดตรวจสอบให้แน่ใจว่าคุณมีความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการใช้ยาแต่ละชนิด รวมถึงปรึกษาแพทย์ของคุณหากคุณมีข้อสงสัย
- ◆ แจ้งแพทย์ของคุณให้ทราบหากคุณกำลังเป็นโรคเรื้อรัง หรือใช้ยาใด ๆ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้อาจอาจต้องมีมาตรการป้องกันเป็นพิเศษในการตัดสินใจวางแผนการรักษา
- ◆ ปรึกษาแพทย์ทันทีหากคุณพบอาการ หรือผลข้างเคียงที่สงสัยว่าเกี่ยวข้องกับยาต้านไวรัส แพทย์ของคุณอาจตรวจสอบประเภท และปริมาณยาของคุณ
- ◆ ติดตามผลทางการแพทย์อย่างสม่ำเสมอตามคำแนะนำของแพทย์หากคุณจำเป็นต้องใช้ยาต้านไวรัสเป็นเวลานาน

## การจัดเก็บยาต้านไวรัส

ควรจัดเก็บยาต้านไวรัสชนิดรับประทานไว้ในสถานที่แห้ง และเย็น ไม่ควรเก็บยาไว้ในตู้เย็น เว้นแต่จะมีระบุไว้บนป้ายฉลาก นอกจากนี้ ควรเก็บยาอย่างเหมาะสมในสถานที่ซึ่งเด็กไม่สามารถเข้าถึงได้เพื่อป้องกันการกลืนกินโดยไม่ได้ตั้งใจ

**กิตติกรรมประกาศ: สำนักงานยาขอขอบคุณการพัฒนาวิชาชีพ และการพัฒนาวิชาชีพ และการประกันคุณภาพ (PD&QA) สำหรับการมีส่วนร่วมที่มีคุณค่าในการจัดเตรียมบทความนี้**

สำนักงานยา  
กรมอนามัย  
ม.ค. 2021